

mgr Katarzyna Korona
Instytut Pedagogiki
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
rozprawa doktorska napisana
w Zakładzie Pedagogiki Resocjalizacyjnej
pod kierunkiem prof. dr hab. Zdzisława Bartkowicza

Skuteczność socjoterapii w rozwijaniu kompetencji społecznych skazanych

(streszczenie)

W pedagogice resocjalizacyjnej nadal trwa poszukiwanie propozycji, które przyczynią się do podniesienia skuteczności oddziaływań resocjalizacyjnych, prowadzonych w warunkach izolacyjnych. Zakłady karne straciły rangę miejsc poprawy i w społecznym dyskursie ich funkcje sprowadzono do miejsc izolowania przestępców. Brakuje zweryfikowanych empirycznie propozycji, które mogłyby zmienić tę sytuację. Rośnie natomiast liczba skazanych na kary długoterminowe, w szczególności za zabójstwo, przy deficycie programów skierowanych do tej grupy. Z uwagi na ich problemy z funkcjonowaniem społecznym poszukiwano metody, która będzie się koncentrowała na zachowaniu skazanych względem innych ludzi. Socjoterapia wydaje się być dobrym rozwiązaniem, choć w ostatnich latach niemal zupełnie zapomniano o możliwości jej wykorzystania w pracy z osobami dorosłymi. Rozprawa stanowi weryfikację empiryczną autorskiego programu socjoterapii w rozwijaniu kompetencji społecznych skazanych zabójców.

Praca złożona jest z pięciu rozdziałów, z których dwa są teoretyczne, trzy kolejne zawierają metodologię i wyniki przeprowadzonych badań.

Rozdział I jest poświęcony zagadnieniom terminologicznym związanym z pojęciem resocjalizacji. Opisano w nim wykorzystywane terminy, przypominając rodowód pedagogiki resocjalizacyjnej. W ramach pedagogicznego podejścia do przestępcy, wskazano na jej związki z wychowaniem i terapią. Dokonano także rozróżnienia między pedagogiką resocjalizacyjną a pedagogiką penitencjarną, eksponując terapeutyczny wymiar resocjalizacji penitencjarnej. Dalej omówiono zagadnienia terminologiczne odnoszące się do osoby resocjalizowanej oraz elementy metodyki pracy penitencjarnej. Opisano zakłady karne, w kontekście prawnych podstaw wykonywania kary pozbawienia wolności i wskazano aktualne trendy w resocjalizacji penitencjarnej.

W rozdziale II skupiono się na pojęciu socjoterapii. Począwszy od teoretycznych założeń socjoterapii, poprzez jej związki z koncepcjami kulturotechniki, arteterapii i twórczej resocjalizacji, zaprezentowano podejścia terapeutyczne, które miały największe znaczenie dla metodyki pracy grupowej. Zwrócono uwagę na najważniejsze elementy oddziaływań socjoterapeutycznych- specyfikę zajęć, charakterystykę osoby prowadzącego, adresatów oddziaływań, metody i techniki pracy.

Przedstawiono wyniki badań z zakresu socjoterapii, w aspekcie resocjalizacyjnym. Na końcu rozdziału zaprezentowano kompetencje społeczne jako wyznaczniki adekwatnych relacji interpersonalnych. Mając na celu jak najlepsze przygotowanie jednostki do życia po opuszczeniu zakładu karnego i przerwanie jej „kariery” przestępczej zdecydowano, że przedmiotem pomiaru w badaniach własnych będą możliwości rozwijania poziomu kompetencji społecznych skazanych. Uzyskane wyniki przedstawiono w kolejnych rozdziałach.

Rozdział III przeznaczono na zagadnienia metodologiczne, związane z badaniami. Zawiera on problematykę badawczą, cel badań, problemy i hipotezy badawcze, metodę, techniki oraz narzędzia badawcze wraz z wyjaśnieniem przyczyn ich zastosowania. Wskazano na kryteria doboru grup, przebieg czynności badawczych i zastosowaną procedurę statystyczną. Scharakteryzowano badane grupy, z wyszczególnieniem wieku, wymiaru orzeczonej kary pozbawienia wolności i długości dotychczasowego pobytu w zakładzie karnym.

W rozdziale IV omówiono autorski program socjoterapii, rozwijający poziom kompetencji społecznych skazanych. W aneksie zamieszczono scenariusze zajęć.

Rozdział V zawiera wyniki badań własnych. Pozytywnie zweryfikowano skuteczność socjoterapii w rozwijaniu kompetencji społecznych skazanych zabójców, uzupełniając je o opis zmiany zachowania uczestników i ich opinię o programie.

W zakończeniu zawarto wnioski z przeprowadzonych badań i wskazania dla praktyki penitencjarnej.

Słowa kluczowe: socjoterapia, resocjalizacja, kompetencje społeczne, skazany, zakład karny